

Єгор Вячеславович Чеботарьов,*PhD (економіка),**ад'юнкт / докторант ІЕП НАН України,*

ORCID 0000-0001-5963-7637,

e-mail: iegor.chebotarov@wz.uni.lodz.pl,*Лодзинський університет, Польща,**Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ*

ДВОСТОРОННЯ УГОДА ПРО ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФОНД: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ В «ПЛАН МАРШАЛЛА» ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ»

Постановка проблеми. Події, пов'язані зі зривом наприкінці лютого 2025 р. підписання Сполученими Штатами Америки та Україною документу «Двостороння угода про встановлення правил та умов інвестиційного фонду відбудови» (Угода), очікувано стали лейтмотивом обговорень й аналізу представниками світового політичного істеблішменту та вітчизняного експертного середовища й громадянського суспільства. Однак, і після першої, дещо зрозумілою суто емоційної реакції, та навіть після відповідних наступних етапів перемовин представників США та України, обговорення проблеми повоєнних відносин між ними звелось виключно до Угоди (радше – зовнішніх артефактів, пов'язаних з нею, але без аналізу її за суттю).

Такий підхід об'єктивно є загрозливим для України. Бо він поза увагою залишає не тільки розгляд її відносин зі США в інших сферах національної економіки, а й взагалі – за підсумком консервує сьогоднішню неопрацьованість державної політики повоєнного відновлення. Це стосується, насамперед, відсутності необхідного нормативно-правового забезпечення реалізації такої політики, несформованої інституційної інфраструктури її провадження, невизначеності орієнтирів і механізмів міжнародної співпраці у її широкому розумінні в умовах війни та на повоєнному етапі, ігнорування владою обговорень питань взаємовідносин з вітчизняним громадянським суспільством щодо повоєнного розвитку.

За таких умов, Україна не просто «провокує» неповажне ставлення з боку інших держав, а й створює несприятливі умови свого повоєнного відновлення. Як мінімум – знижує реальні можливості досягнення потенційно високого ефекту повоєнного відновлення й забезпечення на цій основі подальшого довгострокового сталого розвитку країни.

Отже, постає проблема усвідомлення загального підходу США щодо провадження ними політик повоєнного відновлення в інших країнах, об'єктивного аналізу сутнісних положень Угоди та ідентифікації першочергових інституційних заходів, які є доцільним запровадити з метою науково-практичного

забезпечення державної політики повоєнного відновлення України.

Тобто, для вітчизняної науки та державного управління постає комплексна інституціональна й економічна проблема трансформації від Угоди до всеосяжного фундаментального своєрідного «Плану Маршалла» для відновлення України». Необхідність запровадження такого комплексного далекоглядного підходу в укрупненому групуванні зумовлюється двома групами чинників:

– усвідомленням того, що в контексті подальшого переходу від цієї першої вихідної Угоди до детального нормативно-правового акту (можливо – кількох актів) щодо створення задекларованого інвестиційного фонду, Україні є необхідним чітко враховувати й оцінювати всі можливі ризики й загрози співробітництва зі США безпосередньо в даній сфері на майбутню довгострокову перспективу національного розвитку;

– Україна має використати унікальну можливість із вибудовування на основі даної Угоди системної стратегічно визначеної та тактично прорахованої державної політики повоєнного відновлення в цілому.

Рівень розробки проблеми та її невирішені аспекти. Із вітчизняних фахівців найбільш продуктивним слід визнати розгляд Угоди, який надано А. Амеліним, В. Бандровським і Л. Зеркаль. При цьому, – відповідні дослідження представниками наукової спільноти, як й органів державної влади, залишаються непоширеними.

Є об'єктивні підстави зазначити, що взаємопов'язані аспекти аналізу світового досвіду реалізації політик повоєнного розвитку найбільш ґрунтовно висвітлено в працях С. Іванова, Ю. Городніченка, О. Бородіної та В. Ляшенка, а також в інших роботах [1-5]. Вирішення питань інституційного, організаційно-економічного та науково-практичного провадження своєрідного «Плану Маршалла» в Україні висвітлено лише в окремих працях [6-8]. Не є науково-обґрунтованим ігнорувати також фундаментальну працю Дж. М. Кейнса, присвячену

розгляду перспектив і загроз повоєнного устрою за підсумками Першої світової війни [9]. Низку зауважень теоретичного, інституційного та методичного характеру викликає Plan Ukraine Facility [10], однак його не слід відкидати як наявний офіційний державний документ. Тим більше, цей документ є можливим і необхідним використовувати з метою зазначеної трансформації Угоди у подальшому опрацюванні проблем повоєнного розвитку України.

Узагальнення аналізу сукупності питань, пов'язаних із Угодою, дозволяє виокремити основні аспекти, які потребують аналізу в контексті обґрунтування розробки та провадження державної політики повоєнного відновлення України. Основними з них є: усвідомлення підходу США щодо провадження повоєнного розвитку держав, яким США надавали допомогу; об'єктивний аналіз Угоди; опрацювання алгоритму дій на нові виклики, які повстають перед Україною, та виокремлення нових можливостей для України.

Метою статті є опрацювання вихідних базових положень, які б за підсумком було можливим надати органам державної влади України в контексті обґрунтування та провадження політики повоєнного відновлення. Це передбачає такі конкретизуючі завдання статті: визначення умов США щодо надання країнам-отримувачам допомоги у повоєнному відновленні; виокремлення стримуючих чинників і відповідних загроз, які можуть виникнути для України у разі спрощеного розгляду Угоди; ідентифікація першочергових інституційних заходів з метою розробки та ефективного провадження державної політики повоєнного відновлення України.

Основний матеріал статті. Вибудовування відносин України зі США в контексті забезпечення державної політики повоєнного відновлення (в тому числі, – й об'єктивного розуміння змісту положень Угоди та її зазначеної трансформації) має спиратися на фундаментальний нормативно-правовий, в якому закладено вихідні положення щодо умов США до країн-потенційних отримувачів допомоги у повоєнному відновленні. Таким актом є Закон США «Economic Cooperation Act of 1948» [11], котрий отримав визначення «Програма відновлення Європи», на підґрунті якого великий колектив розробників із числа провідних науковців і підприємців-практиків під керівництвом фахівців Державного департаменту опрацював «План Маршалла».

Що стосується завдань сімнадцяти країн-реципієнтів, котрі вони зобов'язувалися взяти на себе в контексті отримання допомоги США у повоєнному відновленні за «Планом Маршалла», то вони були чітко прописані в Законі «Economic Cooperation Act of 1948»:

– закупівля виключно у США сировини, обладнання, продовольства тощо за кошти, отримані від США;

– розширення країнами-реципієнтами власного промислового та сільськогосподарського виробництва;

– стабілізація валютно-фінансових систем;

– співробітництво з іншими країнами-учасниками Програми щодо стимулювання внутрішньої європейської та світової торгівлі;

– сприяння США щодо отримання ресурсів, в яких Америка має дефіцит;

– розміщення країнами-реципієнтами на спеціальних рахунках депозитів у національній валюті на термінах й умовах, погоджених із США, й еквівалентних обсягам товарів і послуг, отриманих за Програмою;

– оприлюднення в країнах-реципієнтах й надання США будь-якої релевантної інформації, яка допомагає визначити характер й обсяг будь-якої операції та її використання;

– закріплення принципу справедливості, врахування взаємних інтересів у відносинах між США та країнами-реципієнтами з приводу визначення мінімально необхідних для країн-реципієнтів обсягів допомоги;

– надання до міжнародного суду або будь-якого іншого арбітражного суду, який визнають США, будь-якої справи, що стосується інтересів Сполучених Штатів Америки [11].

При цьому США ніколи не приховували й досягнення в контексті провадження економічної політики відновлення Європи також і політичних цілей зі ствердження (або – встановлення) в країнах-отримувачах допомоги демократично орієнтованої влади, політичних і релігійних свобод тощо (хоча на цьому й не робилося особливого офіційного акценту).

Є необхідним зазначити, що наведені умови-зобов'язання потенційних отримувачів допомоги США не обмежувалися лише сімнадцятьма країнами Європи. Ці ж самі умови було закладено в політику відновлення після Другої світової війни Японії «Лінія Доджа» та Тайваню; Ізраїлю після війни за Незалежність 1948 р., Шестиденної війни 1967 р. та війни Судного дня у 1973 р.; Південної Кореї після Корейської війни 1953 р.; відновлення країн Західних Балкан кінця дев'яностих років [4; 5].

Отже, у даному випадку йдеться про загальний підхід США щодо надання допомоги, який використовувався в окремих країнах із деякими нюансами, котрі проваджувалися, виходячи з конкретної ситуації певних країн. Наука американістика містить немало прикладів, коли стосовно одних і тих же явищ і процесів в різних країнах використовувався діаметрально протилежний підхід із провадження відновлювальних політик. Такі приклади були в Європі після Другої світової війни, коли США зменшували обсяги заявленої раніше допомоги з причин неналежного виконання окремими країнами своїх зобов'язань; різним був підхід США щодо структур великого бізнесу в ФРН та Італії, з одного боку, та Японії і Південної Кореї, з іншого; на певному етапі допомогу Південній Кореї взагалі було зупинено

внаслідок розкрадання коштів місцевим бізнесом і владою [4; 5].

Усвідомлення наведених положень щодо загальних завдань-зобов'язань країн-бенефіціарів повоєнної допомоги США, які використовуються вже понад сімдесяти п'яти років, дає всі підстави спочатку визначити наступне.

Їх дотримання у повному обсязі є вкрай складним як для урядів потенційних країн-отримувачів допомоги США (бо зумовлює низку обов'язкових завдань і комплексних заходів регуляторної внутрішньої та зовнішньої політики), так і для бізнес-формувань (особисто – власників і топ-менеджерів цих бізнес-формувань) і державних компаній, котрі будуть залучені (або – мають підприємницькі наміри) щодо провадження відповідних інвестиційних проєктів відновлення.

Є сенс відмітити ще, як мінімум, два важливих аспекти.

По-перше, такі взаємовідносини мають двосторонній характер: окрім допомоги з боку США, вони передбачають й сприяння Америці країнами-отримувачами допомоги в наданні ресурсів, в яких США має потребу.

По-друге, обсяги допомоги з боку США визначаються на рівні – мінімально достатньому для потреб відновлення країн-реципієнтів.

Отже, наведені умови до країн-потенційних отримувачів допомоги у повоєнному відновленні виступають передумовою об'єктивного усвідомлення положень Угоди. Сама по собі вона, окрім короткої преамбули з шести традиційних ввідних положень, в котрій закріплюється, що «...американський народ бажає інвестувати разом з Україною у вільну, суверенну і безпечну Україну» та надається розуміння мети даного документу – «...поглиблення партнерства між США та Україною», містить однадцять розділів (кожен з яких складається з одного-чотирьох речень).

В розділі 1 зафіксовано: «Уряди України та Сполучених Штатів Америки з метою досягнення тривалого миру в Україні мають намір створити інвестиційний фонд відбудови (Фонд), створивши партнерство у Фонді через спільну власність, яка буде далі визначена Угодою про Фонд... Більш детальні умови стосовно управління та діяльності Фонду будуть викладені в подальшій угоді (Угода про Фонд), яку буде узгоджено в переговорах відразу після укладання цієї Двосторонньої Угоди» [12].

В розділах 2, 3 та 5 йдеться про «природно-ресурсні активи». Розділ 3 містить єдину на всю Угоду цифру, якщо не брати до уваги посилання в розділі 1 на самі розділи 3 та 4, а саме: «Уряд України вноситиме в Фонд 50% усіх надходжень, отриманих від майбутньої монетизації усіх відповідних природно-ресурсних активів, що є у державній власності України (незалежно від того, чи вони перебувають у прямій або непрякій державній власності

України, визначених як родовища корисних копалин, вуглеводнів, природного газу та інших видобувних матеріалів та інша інфраструктура, відповідні до природно-ресурсних активів (таких як термінали скрапленого природного газу та портова інфраструктура» [12].

При цьому, жодний з розділів Угоди не містить положень, які б мали (чи/або – могли б мати) двоїсте розуміння з погляду загрози щодо передачі у власність США (або – бізнесу Америки) прав власності на «природно-ресурсні активи» (надра України в узагальненому розумінні) [12].

Розділ 6 Угоди закріплює прагнення «...уніфікувати конфлікти із зобов'язання України в рамках її вступу до Європейського Союзу» [12].

В розділі 10 фіксується таке: «Ця Двостороння Угода та Угода про Фонд становитимуть невід'ємний елемент архітектури двосторонніх та багатосторонніх угод. Уряд Сполучених Штатів Америки підтримує зусилля України отримати гарантії безпеки, необхідні для створення тривалого миру» [12].

Отже, реальний зміст даного документу дає підстави відмітити, що за термінологічними визначеннями науки юриспруденції йдеться про документ, який має юридичну силу, але – за змістом є, радше, Рамковою угодою, Меморандумом, Декларацією про наміри.

Цитовані положення преамбули та розділів Угоди підтверджують наведений вище постулат щодо традиційного загального підходу США стосовно надання допомоги іншим країнам у повоєнному відновленні: положення Угоди за змістом і розумінням їх реалізації повністю відповідають положенням Закону США «Economic Cooperation Act of 1948» – «Плану Маршалла».

Отже, використання Україною Угоди у вибудовуванні зі США відносин повоєнного відновлення є цілком правомірним і необхідним на підґрунті урахування досвіду провадження «Плану Маршалла» в країнах Європи, індо-тихоокеанського субрегіону та Близького Сходу протягом понад сімдесяти п'яти років (ці аспекти розкрито, зокрема, в таких роботах [4-6].

Максимально можливе, як в межах формату даної наукової статті, цитування Угоди має на меті ще одну конкретну ціль: доведення неправомірності штучного зведення цієї Угоди до так званих неіснуючих угод «Про копалини», «Про рідкоземельні метали» тощо.

Безумовно, зацікавленість США у рідкоземельних металах України слід приймати до уваги (як і те, що їх запаси в Україні більші за цей показник в США в 2-3 рази, а приблизно 70% світових запасів цієї сировини має Китай). Однак, при цьому реальне масове запровадження комерційного використання покладів рідкоземельних металів в Україні має низку суттєвих стримуючих чинників. Основними з них є такі.

1. Дуже приблизним є обсяг їх розвіданих запасів (а також – загальний обсяг корисних копалин України в цілому, який визначається на рівні 15 трлн дол. США, за оцінками фахівців може бути значно більшим).

2. Лише окремі – незначні за кількістю родовища, мають міжнародний сертифікат підтвердження (JORK-сертифікат), який дозволяє продавати ліцензії на ці родовища на міжнародних сировинних біржах, що є складовою промислової розробки відповідних родовищ.

3. Великий обсяг капіталовкладень, потрібних для промислової розробки таких копалин (розрахунки починаються від 100 млн дол. США на одне родовище й в середньому складають близько 300 млн дол. США).

4. Значний часовий лаг окупності відповідних інвестиційних вкладень (він складає 10-15 років від початку промислової розробки).

5. Значні запаси корисних копалин за просторовою ознакою припадають на території, які є неконтрольованими Україною, (особливо – груп найбільш цінних рідкоземельних металів, запаси яких переважною мірою сконцентровані на територіях, втрачених в 2014 р.).

Окрім наявних об'єктивних стримуючих чинників щодо вибудовування відносин України зі США з розробки корисних копалин в цілому, слід урахувати й реальні загрози, які постають перед Україною в галузі видобутку суто рідкоземельних металів зокрема.

Перша. Оскільки значно переважаюча частка копалин сконцентрована в трьох регіонах країни (Донецькій, Дніпропетровській та Луганській областях), то її задеклароване оформлення в Угоду про Фонд може критично обмежити інвестиційні вкладення в інші регіони України.

Більш того, за просторовою ознакою розвідані поклади рідкоземельних металів дуже часто мають так звану точкову концентрацію. Наприклад, найбагатше в Європі Шевченківське родовище літєвих руд (Волноваський район Донецької області) займає площу близько 40 гектарів.

При цьому, – об'єктивно реалізація Угоди неімовірною мірою сприятиме поверненню Донбасу.

Друга. Сам по собі видобуток рідкоземельних металів має розглядатися лише як початок вибудовування диверсифікованого техніко-економічного ланцюга із започаткування в Україні виробництв на основі рідкоземельних металів (в авто та літакобудуванні, виробництві медичного обладнання, чипів для телекомунікаційної сфери й сучасного озброєння тощо). В такому разі Україна в змозі не тільки забезпечити мультиплікаційний ефект в національному господарстві (теорії мультиплікатора та акселератора Дж. М. Кейнса є працюючими), а й стати за прикладом Тайваню потужним експортером таких виробів.

Натомість, за умов обмеження співпраці із США лише в галузі безпосередньо видобутку рідкоземельних металів буде ще більшою мірою консервуватися сировинна орієнтація національної економіки України.

Третя. Окрім необхідного вибудовування в Україні диверсифікованого техніко-економічного ланцюга з виробництв на основі рідкоземельних металів з високим вмістом доданої вартості, реалізація Угоди потребуватиме великих інвестиційних вкладень в охорону довкілля.

Видобуток рідкоземельних металів є особливо небезпечним (подібні негативні наслідки у вугільній промисловості можуть бути на порядок вищими).

Тому, реальні стримуючі чинники та загрози, пов'язані із Угодою, які безпідставно залишаються поза увагою, ще більшою мірою актуалізують значення необхідності її трансформації в «План Маршалла» для відновлення України.

Подібний підсумковий документ у змістовному термінологічному визначенні так і може бути затверджено: «План Маршалла» для відновлення України». Цим самим буде акцентовано на вихідні засади даного документу і роль США у повоєнному відновленні України; проведено паралель із досвідом успішного провадження політики відновлення Європи за «Планом Маршалла» після Другої світової війни; підтверджено загальні підходи щодо відновлення України на тлі інших успішних прикладів відновлювальних політик різних країн в сучасній історії (термін «відновлення» в них також є постійно присутнім не тільки стосовно країн європейського континенту [4; 5]).

Принципово необхідним і важливим вже на даному етапі слід вважати визначення інструментарію реалізації «Плану Маршалла» для відновлення України». Є всі теоретико-методологічні та науково-практичні підстави його основою виокремити: прикладні аспекти компаративної методології та теорії національних ділових культур; економічну режимологію та концепцію й прикладний інструментарій антисипативного менеджменту [5].

Першочерговими інституційними заходами з метою розробки та ефективного провадження державної політики повоєнного відновлення України в даному контексті пропонуємо такі.

Перший. Розробка ц прийняття Закону «Про повоєнне відновлення України».

Його змістовними положеннями (після ідентифікації мети даного Закону) є доцільним закріпити такі: «Визначальні керівні принципи відновлення»; «Зasadничі передумови відновлення»; «Стратегічні напрями відновлення»; «Регуляторні режими відновлення»; «Визначальні соціально-економічні реформи, запровадження яких має супроводжувати відновлення»; «Галузеві пріоритети відновлення»; «Регіональні пріоритети відновлення»; «Засади формування конкурентного середовища»; «Визначальні принципи взаємовідносин України із зовніш-

німи донорами»; «Принципи визначення обсягів допомоги Україні у відновленні»; «Основи контролю донорами отриманої допомоги»; «Етапи відновлення»; «Обсяги втрат внаслідок війни»; «Обсяги ресурсів необхідних на відновлення»; «Джерела коштів на відновлення»; «Якісні індикатори моніторингу провадження відновлення»; «Кількісні індикатори моніторингу провадження відновлення»; «Інституційний супровід державної політики повного відновлення».

Представлений підхід щодо розробки Закону України «Про повоєнне відновлення України» спрямовано на досягнення таких складових завдань:

– уникнення певних негативних прикладів при провадженні відновлювальних політик, яких при загальному високому ефекту припустилися окремі країни (Південна Корея, В'єтнам, країни Західних Балкан, Грузія [4]);

– завершення ринкових реформ в Україні та реалізація повноцінного євроінтеграційного курсу, на що міжнародна спільнота звертає особливу увагу ще з часів Міжнародної конференції з питань відновлення України в Лугано-2022 [13].

В інтересах України слід вважати необхідним подання Закону «Про повоєнне відновлення України» на розгляд Венеціанської комісії.

Другий. Створення Державного агентства з повоєнного відновлення та європейської інтеграції України.

Функціональним призначенням пропонованого Агентства має бути визначено саме опрацювання й інституційне забезпечення провадження повоєнної державної відновлювальної політики (наявність в Україні Державного агентства з відновлення та розвитку інфраструктури, створеного на базі Державного агентства автомобільних доріг за часів прем'єрства А. Яценюка є не просто ілюзією інституційного забезпечення політики відновлення [5], а суттєвим несприятим чинником розробки політики відновлення), Організаційно-управлінську модель пропонованого Агентства має бути побудовано за простим штабним дивізіонним підходом за зразком Economic Cooperation Administration (Адміністрації з економічної співпраці), створеної з метою реалізації «Плану Маршалла» [11].

Третій. Запровадження за нормами і стандартами Сполучених Штатів Америки та Європейського Союзу діяльності правоохоронних органів України з економічного надзору за бізнесом та державними підприємствами, котрі будуть залучатися до провадження державної політики відновлення (насамперед, великих загальнодержавних і регіональних інвестиційних проєктів).

Провадження такого підходу має ґрунтуватися на законодавчому забезпеченні гарантії надання зовнішнім інвесторам будь якої цікавої для них економічної інформації щодо дотримання умов цільового використання зовнішньої допомоги та ефективності її використання.

Четвертий. Диверсифікація міжнародної співпраці шляхом створення нових партнерств й альянсів, орієнтованих на забезпечення політики відновлення.

Конкретними пропозиціями за цим напрямом є: оформлення задекларованого партнерства Сполучених Штатів Америки – Україна; розширення альянсу «Люблінський трикутник» із залученням до нього на першому етапі Латвії та Естонії; практична діяльність створеного напередодні повномасштабної війни альянсу Велика Британія – Польща – Україна; розширення Турецької квадриги шляхом доєднання до Туреччини та України Азербайджану та, можливо, Казахстану й Туркменістану).

П'ятий. Обґрунтування засад регіональної політики в Україні в умовах війни та повоєнного розвитку.

Така регіональна політика має передбачати якісно новий рівень участі регіонів у провадженні державної політики відновлення. Стосовно контрольованих Україною регіонів на період до 2027 року подібні документи можуть мати оформлення як «Стратегії розвитку», для неконтрольованих регіонів – «Концепції розвитку». Відповідні документи мають передбачати сценарний підхід щодо формату закінчення війни (гарячої фази війни) й охоплювати часовий період за межами 2027 року.

Ще один пропонований аспект стосовно інституційного забезпечення провадження державної політики повоєнного відновлення на регіональному рівні: на одного із заступників керівників обласних військово-цивільних адміністрацій є доцільним покласти відповідальність за хід і результати реалізації відновлювальної політики в регіоні (така пропозиція має поширюватися на всі області України).

Шостий. Формування інфраструктури провадження державної політики повоєнного відновлення у частині банківського забезпечення.

За даним напрямом є доцільним створення нового Державного банку повоєнного відновлення (варіант створення відокремленого банківського балансу в межах існуючих державних банків слід вважати менш прийнятним).

Сьомий. Запровадження нового – партнерського підходу у відносинах влади з великим бізнесом в контексті провадження політики повоєнного відновлення.

У цьому відношенні є також доцільним обрати досвід реалізації «Плану Маршалла»: але за прикладом ФРН та Італії (а не Японії та Південної Кореї), в яких структури великого бізнесу стали провідниками відновлювальних політик [4; 5].

Значним сприяючим чинником є те, що робота за наведеними пропонованими заходами може починатися одночасно. Провадження такого підходу має на меті не тільки забезпечення комплексності (що є дійсно необхідним), а й оперативності з погляду об'єктивного ліміту часу щодо опрацювання й за-

твердження державної політики повоєнного відновлення України.

Висновки та пропозиції щодо подальшого опрацювання проблеми. Об'єктивне усвідомлення Угоди (та сукупності подій, пов'язаних зі зривом її підписання у лютому 2025 р. й подальших етапів переговорів) дає всі підстави відмітити настання якісно нового геополітичного положення України у сучасному світі. З одного боку, – нові загрози та виклики для України сягають критичної міри. З ін-

шого, перспективи допомоги міжнародної спільноти Україні у повоєнному відновленні вперше набувають ознак системного оформлення.

Україна має закінчити накопичувати багаж невирішених проблем щодо обґрунтування державної політики повоєнного відновлення й загальний концептуальний підхід у цьому відношенні полягає у втіленні потенційно високих умов і можливостей трансформації Угоди у всеосяжний «План Маршалла» для відновлення України».

Література

1. Іванов С. В. Економічне відновлення і розвиток країн після збройних конфліктів та воєн: невтрачені можливості для України. *Економіка України*. 2019. № 1. С. 75-89.
2. Відбудова України: принципи та політика. За ред. Ю. Городніченко, І. Сологуб, Б. В. ді Мауро. Паризький звіт 1. Centre for Economic Policy Research. CEPR Press, 2022. URL: https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf.
3. Бородіна О. А., Ляшенко В. І. Повоєнне відновлення економіки: світовий досвід та спроба його адаптації для України. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1 (42). С. 121-134. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).121-134](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).121-134).
4. Ляшенко В. І., Чеботарьов С. В. Світовий досвід повоєнного відновлення: діалектика імплементації та адаптації в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2023. № 3 (73). С. 122-131. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3\(73\)-122-131](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3(73)-122-131).
5. Чеботарьов С. В. Умови, логіка та методичне забезпечення розробки й реалізації «Плану повоєнного відновлення України». *Вісник економічної науки України*. 2024. № 2 (47). С. 184-192. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2\(47\).184-192](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2(47).184-192).
6. Чеботарьов В., Глінковська-Краузе Б., Чеботарьов С. «План Маршалла для України»: обґрунтування системного підходу розроблення та пропозиції щодо інституційного супроводу. *Галицький економічний вісник*. 2023. Том 80. № 1. С. 98-107. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.098.
7. Колосов А. М., Дугін А. В., Чеботарьов В. А. Економічні обставини формування міжнародного плану Маршалла з післявоєнного відновлення України. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 3(69). С. 131-140. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-3\(69\)-131-140](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-3(69)-131-140).
8. Колосов А. М., Чеботарьов С. В. Антисипативний менеджмент – дієва концепція розробки і реалізації політики повоєнного відновлення України. *Економічний вісник Донбасу*. 2023. № 2(72). DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-2\(72\)-162-171](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-2(72)-162-171).
9. Keynes D. M. *Economic consequences of Peace*. New York, 1920.
10. Plan for Ukraine Facility 2024-2027. *Ministry of Economy of Ukraine*. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf>.
11. «Marshall Plan». *Economic Cooperation Act of 1948*, 62 Stat. 137, U.S. Statutes at Large. Pub. L. 80-472, U.S. Law. URL: <https://web.archive.org/web/20150119113837/http://legisworks.org/congress/80/publaw-472.pdf>.
12. The full text of the Ukraine-US Minerals Agreement. *European Pravda*. 2025, 26 February. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/eng/articles/2025/02/26/7205922/>.
13. Outcome Document of the Ukraine Recovery Conference URC2022. *Lugano Declaration*. Lugano, 4–5 July, 2022. URL: https://uploads-ssl.webflow.com/621f88db25bf24758792dd8/62c68e41bd53305e8d214994_URC2022%20Lugano%20Declaration.pdf.

References

1. Ivanov, S. V. (2019). Ekonomichne vidnovlennia i rozvytok krain pislia zbroinykh konfliktiv ta voien: nevtracheni mozhlyvosti dlia Ukrainy [Economic recovery and development of countries after armed conflicts and wars: unlost opportunities for Ukraine]. *Ekon. Ukr.*, 1, pp. 75-89 [in Ukrainian].
2. Horodnichenko, Yu., Sologub, I., di Mauro, B. V. (Eds.). (2022). Vidbudova Ukrainy: pryntsyipy ta polityka. Paryzkyi zvit 1 [The Rebuilding of Ukraine: Principles and Policy. The Paris Report 1]. *Centre for Economic Policy Research*. Retrived from https://cepr.org/system/files/2022-12/reconstruction%20book_Ukrainian_0.pdf [in Ukrainian].
3. Borodina, O. A., Liashenko, V. I. (2022). Povoienne vidnovlennia ekonomiky: svitovy dosvid ta sproba yoho adaptatsii dlia Ukrainy [Post-War Economic Recovery: World Experience and Attempt to Adapt it for Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (42), pp. 121-134. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).121-134](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).121-134) [in Ukrainian].
4. Liashenko, V., Chebotarov, Ie. (2023). Svitovy dosvid povoiennoho vidnovlennia: dialektyka implementatsii ta adaptatsii v Ukraini [The world experience of post-war recovery: the dialectic of implementation and adaptation in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 3(73), pp. 122-131. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3\(73\)-122-131](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3(73)-122-131) [in Ukrainian].
5. Chebotarov, Ie. V. (2024). Umovy, lohika ta metodychne zabezpechennia rozrobky y realizatsii «Planu povoiennoho vidnovlennia Ukrainy» [Conditions, Logic and Methodological Support For the Development and Implementation of the “Ukraine’s Post-war Recovery Plan”]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (47), pp. 184-192. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2\(47\).184-192](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2(47).184-192) [in Ukrainian].
6. Chebotarov, V., Glinkowska-Krauze, B., Chebotarov, Ie. (2023). «Plan Marshalla dlia Ukrainy»: obgruntuvannia systemnogo pidkhodu rozrobлення ta propozyitsii shchodo instytutsiinoho suprovodu [«Marshall plan for Ukraine»: rationale for a systemic approach to development and proposals for institutional support]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician economic journal*, vol. 80, no 1, pp. 98-107. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.01.098 [in Ukrainian].
7. Kolosov, A., Dugin, A., Chebotaryov, V. (2022). Ekonomichni obstavyny formuvannia mizhnarodnogo planu Marshalla z pislivoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Economic circumstances of the formation of the international Marshall Plan for the post-war

reconstruction of Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 3 (69), pp. 131-140. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-3\(69\)-131-140](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-3(69)-131-140) [in Ukrainian].

8. Kolosov, A. M., Chebotarov, Ie. V. (2023). Antysypatyvnyi menedzhment – diieva kontseptsiiia rozrobky i realizatsii polityky povoiennoho vidnovlennia Ukrainy [Anticipatory Management as an Effective Concept for the Development and Implementation of Ukraine's Post-War Recovery Policy]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 2 (72), pp. 162-171. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-2\(72\)-162-171](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-2(72)-162-171) [in Ukrainian].

9. Keynes, D. M. (1920). *Economic consequences of Peace*. New York.

10. Plan for Ukraine Facility 2024-2027. (2024). *Ministry of Economy of Ukraine*. Retrived from <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf> [in Ukrainian].

11. «Marshall Plan». Economic Cooperation Act of 1948, 62 Stat. 137, U.S. Statutes at Large. Pub. L. 80-472, U.S. Law. Retrived from <https://web.archive.org/web/20150119113837/http://legisworks.org/congress/80/publaw-472.pdf>.

12. The full text of the Ukraine-US Minerals Agreement. (2025, 26 February). *European Pravda*. Retrived from <https://www.eurointegration.com.ua/eng/articles/2025/02/26/7205922/>.

13. Outcome Document of the Ukraine Recovery Conference URC2022. Lugano Declaration. Lugano, 4-5 July, 2022. Retrived from https://uploads-ssl.webflow.com/621f88db25fbf24758792dd8/62c68e41bd53305e8d214994_URC2022%20Lugano%20Declaration.pdf.

Чеботарьов С. В. Двостороння угода про інвестиційний фонд: проблеми та перспективи трансформації в «План Маршалла» для відновлення України

Об'єктивний аналіз й усвідомлення «Двосторонньої угоди про встановлення правил та умов інвестиційного фонду відбудови» (та сукупності подій, пов'язаних зі зривом її підписання у лютому 2025 р. й подальших етапів переговорів) дає всі підстави відмітити настання якісно нового геополітичного положення України. З одного боку, нові загрози та виклики для України внаслідок війни сягають критичної міри. З іншого, перспективи допомоги міжнародної спільноти Україні у повоєнному відновленні вперше набувають ознак системного оформлення (хоча, – переважно в межах майбутнього середньострокового періоду).

При цьому, не слід вибудовувати якихось надзвичайних ілюзій. Реальний зміст даного документу дає підстави відмітити, що за термінологічними визначеннями юриспруденції йдеться радше про Рамкову угоду, Меморандум, Декларацію про наміри (а не про правове закріплення механізмів досягнення опрацьованої відновлювальної політики).

Метою статті є опрацювання вихідних базових положень, які б за підсумком було можливим надати органам державної влади України в контексті обґрунтування політики повоєнного відновлення.

В статті доводиться, що означена Двостороння угода має низку струмуючих чинників щодо її реалізації та подальших загроз у разі сировинної спрямованості економічної політики України.

Реальні стримуючі чинники та загрози, пов'язані із Угодою, які слід ураховувати, ще більшою мірою актуалізують значення її трансформації у всеосяжний «План Маршалла» для відновлення України.

Ідентифіковано комплекс першочергових інституційних заходів, (визначальними серед них є прийняття Закону «Про повоєнне відновлення України», створення Державного агентства з повоєнного відновлення та європейської інтеграції України та запровадження за нормами і стандартами Сполучених Штатів Америки та Європейського Союзу економічного надзору правоохоронних органів України за діяльністю бізнесу і державних підприємств, які будуть залучатися до провадження проєктів повоєнного відновлення) і механізмів їх реалізації з метою провадження такого підходу в контексті розробки державної політики повоєнного відновлення України.

Ключові слова: «Двостороння угода про встановлення правил та умов інвестиційного фонду відбудови», «План Маршалла» для відновлення України, загрози, можливості, державна політика повоєнного відновлення України.

Chebotarov Ie. Bilateral Agreement on Investment Fund: Problems and Prospects for Transformation into a «Marshall Plan» for the Recovery of Ukraine

An objective analysis and understanding of the “Bilateral Agreement on Establishing the Rules and Conditions of the Reconstruction Investment Fund” (and the set of events related to the failure of its signing in February 2025 and subsequent stages of negotiations) gives every reason to note the onset of a qualitatively new geopolitical situation for Ukraine. On the one hand, new threats and challenges for Ukraine as a result of the war are reaching a critical level. On the other hand, the prospects for the international community's assistance to Ukraine in post-war reconstruction are for the first time taking on the signs of systemic formalization (although, mainly within the future medium-term period).

At the same time, there should be no extraordinary illusions. The real content of this document gives reason to note that, according to the terminological definitions of jurisprudence, we are talking more about a Framework Agreement, a Memorandum, a Declaration of Intent (rather than about the legal consolidation of mechanisms for achieving the developed reconstruction policy).

The purpose of the article is to work out the initial basic provisions, which would ultimately be possible to provide to the state authorities of Ukraine in the context of substantiating the policy of post-war reconstruction.

The article proves that the aforementioned Bilateral Agreement has a number of current factors regarding its implementation and further threats in the event of a raw material orientation of Ukraine's economic policy.

The real deterrent factors and threats associated with the Agreement, which should be taken into account, further actualize the importance of its transformation into a comprehensive “Marshall Plan” for the reconstruction of Ukraine.

A set of priority institutional measures has been identified (the most significant of which are the adoption of the Law “On Post-War Recovery of Ukraine”, the creation of the State Agency for Post-War Recovery and European Integration of Ukraine, and the introduction of economic supervision by law enforcement agencies of Ukraine over the activities of businesses and state-owned enterprises that will be involved in the implementation of reconstruction projects, in accordance with the norms and standards of the United States of America and the European Union) and mechanisms for their implementation in order to implement such an approach in the context of developing a state policy for post-war recovery of Ukraine.

Keywords: “Bilateral Agreement on Establishing the Rules and Conditions of the Reconstruction Investment Fund”, “Marshall Plan” for the reconstruction of Ukraine, threats, opportunities, state policy of post-war reconstruction of Ukraine.